EUROPA-
KOMMISSIONEN

Bruxelles, den 11.12.2025
COM(2025) 749 final

RAPPORT FRA KOMMISSIONEN TIL EUROPA-PARLAMENTET, RÅDET OG DET EUROPÆISKE ØKONOMISKE OG SOCIALE UDVALG

om revision af Marrakeshdirektivet 2017/1564 og Marrakeshforordningen 2017/1563

{SWD(2025) 406 final}

I. INDLEDNING

I erkendelse af den betydelige negative indvirkning, som den begrænsede adgang til skriftligt materiale i tilgængelig form – eller "bogsulten" – har på personer med handicap og deres deltagelse i samfundet samt adgang til uddannelse, vedtog medlemsstaterne i Verdensorganisationen for Intellektuel Ejendomsret i 2013 Marrakeshtraktaten om fremme af adgang til offentliggjorte værker for personer, der er blinde, synshæmmede eller på anden måde læsehandicappede ("Marrakeshtraktaten")[1].

Med traktaten blev der indført obligatoriske indskrænkninger i og undtagelser fra ophavsretten til fordel for blinde, synshæmmede og på anden måde læsehandicappede personer for at muliggøre reproduktion, distribution og tilrådighedsstillelse af værker (såsom tekst, notation og tilhørende illustrationer på ethvert medie, herunder lydbøger) i tilgængeligt format. Traktaten tillader endvidere udveksling af disse på tværs af grænserne[2].

Den Europæiske Union undertegnede Marrakeshtraktaten i 2014[3] og indgik den i februar 2018[4]. Direktiv (EU) 2017/1564 om visse tilladte former for anvendelse af visse værker og andre frembringelser, der er beskyttet af ophavsret og beslægtede rettigheder, til gavn for personer, der er blinde eller synshæmmede eller på anden måde har et læsehandicap[5] (i det følgende benævnt Marrakeshdirektivet) og forordning (EU) 2017/1563 om grænseoverskridende udveksling mellem Unionen og tredjelande af visse værker og andre frembringelser, der er beskyttet af ophavsret og beslægtede rettigheder, i tilgængeligt format til gavn for personer, der er blinde eller synshæmmede eller på anden måde har et læsehandicap[6] (i det følgende benævnt Marrakeshforordningen) har medført de nødvendige tilpasninger af EU-retten efter Den Europæiske Unions tiltrædelse af WIPO's Marrakeshtraktat. Marrakeshdirektivet og Marrakeshforordningen har til formål at øge tilgængeligheden af bøger og andet trykt materiale i tilgængeligt format til gavn for personer med læsehandicap samt at forbedre udbredelsen af sådanne tilgængelige formater på tværs af

---

1 Marrakeshtraktaten om fremme af adgang til offentliggjorte værker for personer, der er blinde, svagsynede eller på anden måde læsehandicappede, som trådte i kraft i september 2016.

2 https://www.wipo.int/treaties/en/ip/marrakesh/summary_marrakesh.html.

3 Rådets afgørelse af 14. april 2014 om undertegnelse på Den Europæiske Unions vegne af Marrakeshtraktaten om fremme af adgang til offentliggjorte værker for personer, der er blinde, synshæmmede eller på anden måde læsehandicappede.

4 Rådets afgørelse (EU) 2018/254 af 15. februar 2018 om indgåelse på Den Europæiske Unions vegne af Marrakeshtraktaten om fremme af adgang til offentliggjorte værker for personer, der er blinde eller synshæmmede eller på anden måde har et læsehandicap. Ratifikationen fandt sted i oktober 2018.

5 Europa-Parlamentets og Rådets direktiv (EU) 2017/1564 af 13. september 2017 om visse tilladte former for anvendelse af visse værker og andre frembringelser, der er beskyttet af ophavsret og beslægtede rettigheder, til gavn for personer, der er blinde eller synshæmmede eller på anden måde har et læsehandicap, og om ændring af direktiv 2001/29/EF om harmonisering af visse aspekter af ophavsret og beslægtede rettigheder i informationssamfundet – https://eur-lex.europa.eu/legal-content/DA/TXT/?uri=CELEX%3A32017L1564.

6 Europa-Parlamentets og Rådets forordning (EU) 2017/1563 af 13. september 2017 om grænseoverskridende udveksling mellem Unionen og tredjelande af visse værker og andre frembringelser, der er beskyttet af ophavsret og beslægtede rettigheder, i tilgængeligt format til gavn for personer, der er blinde eller synshæmmede eller på anden måde har et læsehandicap – https://eur-lex.europa.eu/legal-content/DA/TXT/?uri=celex%3A32017R1563.

grænserne. Marrakeshdirektivet skulle være gennemført senest den 11. oktober 2018. Marrakeshforordningen har været gældende siden den 12. oktober 2018.

Artikel 10, stk. 1, i Marrakeshdirektivet og artikel 7 i Marrakeshforordningen pålægger Kommissionen at evaluere disse instrumenter senest den 11. oktober 2023[7] og eventuelt foreslå ændringer. Formålet med denne evaluering er at vurdere, i hvilket omfang Marrakeshdirektivet og Marrakeshforordningen har været virkningsfulde med hensyn til at opfylde deres mål, effektive, relevante for målgruppepersonernes behov, i overensstemmelse med Den Europæiske Unions (EU's) politik og internationale forpligtelser og givet EU-merværdi. Ved denne evaluering vurderes det navnlig, hvordan disse to retlige instrumenter har påvirket tilgængeligheden af tilgængelige formater af værker inden for deres anvendelsesområde og har bidraget til at lette den grænseoverskridende udveksling af sådanne formater.

Som krævet i Marrakeshdirektivets artikel 10, stk. 1, omfatter evalueringen specifikt en vurdering af virkningen af de kompensationsordninger, der er blevet indført i visse medlemsstater, for tilgængeligheden af tilgængelige formater og den grænseoverskridende udveksling heraf. Desuden tages der i evalueringen hensyn til den mulige indvirkning af reglerne i Marrakeshdirektivet og Marrakeshforordningen på den kommercielle tilgængelighed af visse værker eller andre frembringelser i tilgængeligt format for målgruppepersoner samt deres relevans i forbindelse med andre politikområder vedrørende tilgængeligheden af offentliggjorte værker, navnlig det europæiske tilgængelighedsdirektiv ("EAA")[8].

Forud for vedtagelsen af Marrakeshtraktaten gav direktiv 2001/29 om harmonisering af visse aspekter af ophavsret og beslægtede rettigheder i informationssamfundet[9] medlemsstaterne mulighed for i deres nationale lovgivning at fastsætte undtagelser fra eller indskrænkninger i ophavsretten og beslægtede rettigheder til gavn for personer med handicap, for så vidt angår anvendelser af ikkekommerciel karakter, som er direkte forbundet med handicappet, i det omfang det er nødvendigt på grund af det specifikke handicap. Alle medlemsstater gjorde i et vist omfang brug af denne mulighed[10]. Da direktiv 2001/29 imidlertid kun indeholder minimumskrav og overlader det til medlemsstaterne at fastlægge de nærmere betingelser for

---

7 Der er opstået forsinkelser i offentliggørelsen af denne rapport på grund af den tid, der var nødvendig for udarbejdelsen af evalueringsrapporten og arbejdsdokumentet fra Kommissionens tjenestegrene parallelt med andre aktiviteter på ophavsretsområdet.

8 Europa-Parlamentets og Rådets direktiv (EU) 2019/882 af 17. april 2019 om tilgængelighedskrav for produkter og tjenester – https://eur-lex.europa.eu/legal-content/DA/TXT/?uri=CELEX%3A32019L0882. EAA har bl.a. til formål at harmonisere tilgængelighedskrav for e-bøger, der bringes i omsætning på EU-markedet efter den 28. juni 2025.

9 Artikel 5, stk. 3, litra b), i Europa-Parlamentets og Rådets direktiv 2001/29/EF af 22. maj 2001 om harmonisering af visse aspekter af ophavsret og beslægtede rettigheder i informationssamfundet,
EFT L 167 af 22.6.2001, s. 10.

10 Forslag til EUROPA-PARLAMENTETS OG RÅDETS DIREKTIV om visse tilladte former for anvendelse af værker og andet materiale, der er beskyttet af ophavsret og beslægtede rettigheder til gavn for personer, der er blinde, svagsynede eller på anden måde læsehandicappede, og om ændring af direktiv 2001/29/EF om harmonisering af visse aspekter af ophavsret og beslægtede rettigheder i informationssamfundet, 2016/0278 (COD), COM(2016) 596 final af 14.9.2016, s. 6.

anvendelsen af undtagelsen[11], opstod der forskelle i undtagelsens anvendelsesområde[12], hvilket igen påvirkede den grænseoverskridende udveksling af tilgængelige formater[13].

Gennemførelsen af Marrakeshtraktaten i EU-retten førte til indførelsen af harmoniserede EU-regler, der gør det muligt for personer, der er blinde eller har en synsnedsættelse, der ikke kan afhjælpes, så de får en synsfunktion, der i al væsentlighed svarer til synet hos en person uden en sådan funktionsnedsættelse, eller som har et læse- eller perceptionshandicap eller på anden måde er læsehandicappede, at fremstille formater af visse værker og andre frembringelser uden rettighedshaverens tilladelse til gavn for målgruppepersoner med læsehandicap. Værker i form af bøger, aviser, tidsskrifter eller andre former for skriftligt materiale, notation, herunder noder, samt tilhørende illustrationer på ethvert medie kan derfor fremstilles i tilgængelige formater, herunder blindskrift, lyd eller stort format, af målgruppepersoner og personer, der handler på deres vegne. I Marrakeshdirektivet hedder det desuden, at visse organer kan udføre handlinger på vegne af målgruppepersoner. Disse organer er bemyndigede enheder, som er offentlige eller private organisationer, navnlig biblioteker, uddannelsesinstitutioner og andre nonprofitorganisationer, der tjener personer med læsehandicap som en af deres primære aktiviteter eller institutionelle forpligtelser eller som en del af deres almennyttige opgaver. Bemyndigede enheder kan fremstille et tilgængeligt format af et værk eller en anden frembringelse, som de har lovlig adgang til, eller overføre et tilgængeligt format, stille det til rådighed, sprede det eller udlåne det til en målgruppeperson eller en anden bemyndiget enhed på ikkekommerciel basis til en målgruppepersons eksklusive brug. De bemyndigede enheder er forpligtede til at indføre praksisser for at forhindre uautoriseret spredning af værker. Marrakeshdirektivet indeholder en bestemmelse, der muliggør grænseoverskridende udveksling af tilgængelige formater på det indre marked. Dette suppleres af Marrakeshforordningen, som muliggør grænseoverskridende udveksling med tredjelande, der er parter i Marrakeshtraktaten.

Marrakeshdirektivet giver medlemsstaterne mulighed for at bevare eller indføre kompensationsordninger for anvendelser, der er tilladt i henhold til direktivet, og som foretages af bemyndigede enheder, der er etableret på deres område. Indtil videre er der indført kompensationsordninger i seks medlemsstater[14]. Yderligere to medlemsstater har indført muligheden for en kompensationsordning, hvis rettighedshavernes interesser skades. Disse medlemsstater har dog indtil videre ikke gjort brug af denne mulighed[15].

EU-lovgiveren besluttede ikke at gøre brug af den mulighed, der er fastsat i Marrakeshtraktaten, for at begrænse undtagelsen eller indskrænkningen til værker, der i det

---

11 Begrundelse – Forslag til EUROPA-PARLAMENTETS OG RÅDETS DIREKTIV om harmonisering af visse aspekter af ophavsret og beslægtede rettigheder i informationssamfundet, Bruxelles, 97/0359 (COD), COM(97) 628 final af 10.12.1997, s. 32.

12 Study on the application of Directive 2001/29/EC on copyright and related rights in the information society (the "InfoSoc Directive"), 2013, s. 428, som findes på https://op.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/9ebb5084-ea89-4b3e-bda2-33816f11425b.

13 Idem, s. 437.

14 Der findes en oversigt over de medlemsstater, der har indført kompensationsordninger, i arbejdsdokumentet fra Kommissionens tjenestegrene og undersøgelsen, s. 43.

15 Undersøgelsen, s. 43.

særlige tilgængelige format ikke kan hentes kommercielt på rimelige vilkår for målgruppepersoner på det pågældende marked. Det blev vurderet, at det ville være til skade for retssikkerheden at pålægge bemyndigede enheder en sådan forpligtelse og dermed i sidste ende påvirke tilgængeligheden af værker for målgruppepersonerne[16]. Medlemsstaterne må ikke indføre yderligere krav til bemyndigede enheder, herunder forudgående verificering af, hvorvidt værkerne stilles kommercielt til rådighed i tilgængeligt format. To medlemsstater synes at have indført bestemmelser, der kan føre til bemyndigede enheders kontrol af den kommercielle tilgængelighed, eller som kan skabe uklarhed på dette område[17]. Kommissionen kommer til at se nærmere på disse spørgsmål.

De bemyndigede enheder er ikke omfattet af en **godkendelsesprocedure** for de anvendelser, der er omfattet af rammen. Som nævnt ovenfor er de imidlertid begrænset til de specifikke kategorier, der er opregnet i artikel 2, stk. 4. Det præciseres i Marrakeshdirektivet, at krav om godkendelse og anerkendelse, som medlemsstaterne kan stille til bemyndigede enheder, herunder krav vedrørende levering af tjenesteydelser af generel karakter til målgruppepersoner, ikke bør have den virkning, at de forhindres i at udføre aktiviteter, der er tilladt i henhold til direktivet. Gennemførelsen af direktivet førte i én medlemsstat[18] til, at forpligtelsen for bemyndigede enheder til at lade sig registrere hos de nationale myndigheder blev fjernet, mens de bemyndigede enheder i nogle medlemsstater[19] skal underrette de nationale myndigheder om deres status som bemyndiget enhed og deres kontaktoplysninger[20].

Desuden opfordres de bemyndigede enheder til frivilligt at videregive deres kontaktoplysninger til deres etableringsmedlemsstat, hvis de deltager i udvekslinger på det indre marked, eller hvis de importerer eller eksporterer tilgængelige formater i henhold til Marrakeshforordningen. Medlemsstaterne fremsender disse oplysninger til Kommissionen, som gør dem offentligt tilgængelige[21].

Direktivet indeholder ingen specifikke **overvågningskrav**. Høringen af medlemsstaterne giver ikke et samlet billede, men det kom frem, at bemyndigede enheder i nogle medlemsstater indsender periodiske rapporter til den relevante myndighed eller er underlagt ad hoc-kontrol. Samtidig forelå der i én medlemsstat ingen oplysninger om gennemførelsen af Marrakesh-reglerne på grund af manglende oplysninger om de bemyndigede enheder i det pågældende land[22].

---

16 Jf. betragtning 14, første punktum.
17 Arbejdsdokument fra Kommissionens tjenestegrene, s. 14.
18 Arbejdsdokument fra Kommissionens tjenestegrene, s. 15.
19 Arbejdsdokument fra Kommissionens tjenestegrene, s. 15.
20 Der foreligger ikke oplysninger om dette aspekt fra høringsaktiviteterne for alle medlemsstater.
21 Listen findes på https://digital-strategy.ec.europa.eu/en/news/authorised-entities-context-directive-eu-20171564.
22 Arbejdsdokument fra Kommissionens tjenestegrene, s. 16.

II. METODE

Evalueringen bygger på en støtteundersøgelse, der blev iværksat i april 2023 og afsluttet i foråret 2024. Dataene blev indsamlet gennem skrivebordsundersøgelser, høringsaktiviteter med medlemsstaterne (som skal give oplysninger i overensstemmelse med artikel 10, stk. 2, i Marrakeshdirektivet) og interessenter gennem en målrettet høring og dybdegående interviews, der blev gennemført inden for rammerne af støtteundersøgelsen[23]. Offentlighedens synspunkter blev også modtaget via en opfordring til indsendelse af dokumentation[24].

Som krævet i Marrakeshdirektivet og Marrakeshforordningen er der i forbindelse med evalueringen taget hensyn til synspunkterne fra relevante civilsamfundsaktører og ikkestatslige organisationer, herunder organisationer, der repræsenterer personer med handicap, samt organisationer, der repræsenterer ældre. Høringsaktiviteterne (målrettet høring, dybdegående interviews) omfattede – ud over bemyndigede enheder – flere organisationer, der repræsenterer personer med handicap. Invitationen til at deltage i den målrettede høring blev også sendt ud til organisationer, der repræsenterer ældre. Der blev dog kun modtaget svar fra én sådan organisation. Desuden indsendte flere organisationer, der repræsenterer personer med handicap, deres synspunkter i forbindelse med opfordringen til indsendelse af dokumentation[25]. Den målrettede høring og opfordringen til indsendelse af dokumentation er blevet gjort tilgængelig for personer med handicap.

III. VIRKNINGSFULDHED

For at vurdere, om interventionen var virkningsfuld, blev det i evalueringen overvejet, om Marrakeshdirektivet og Marrakeshforordningen forbedrede tilgængeligheden af tilgængelige formater i EU samt den grænseoverskridende udveksling heraf inden for EU og med tredjelande, der er parter i Marrakeshtraktaten. Det blev endvidere analyseret, om der var faktorer, der påvirkede fremskridtene mod målene, og om der forekom uventede og utilsigtede konsekvenser. Endelig indeholdt evalueringen en vurdering af kompensationsordningers indvirkning på tilgængeligheden af tilgængelige formater og den grænseoverskridende udveksling heraf.

Kvantitative data indhentet til evalueringen fra en stikprøve af bemyndigede enheder viste, at antallet af eksemplarer i tilgængeligt format, der findes i disse institutioners samlinger, er steget med mere end 50 % siden 2018. Dataene er ikke tilstrækkelige til kvantitativt at kunne fastslå, i hvilket omfang de regler, der er harmoniseret ved Marrakeshdirektivet, har forbedret de bemyndigede enheders produktion af tilgængelige formater sammenlignet med, hvad der

---

[23] Den målrettede høring fandt sted mellem den 22. juni og den 11. august 2023 https://digital-strategy.ec.europa.eu/da/consultations/targeted-stakeholder-consultation-application-marrakesh-directive-and-regulation.

[24] https://ec.europa.eu/info/law/better-regulation/have-your-say/initiatives/13615-EU-copyright-law-for-blind-and-visually-impaired-people-evaluation-of-the-Marrakesh-Directive-and-Regulation_da.

[25] https://ec.europa.eu/info/law/better-regulation/have-your-say/initiatives/13615-EU-copyright-law-for-blind-and-visually-impaired-people-evaluation-of-the-Marrakesh-Directive-and-Regulation_da.

ville have været muligt i henhold til de nationale love, der er vedtaget på grundlag af direktiv 2001/29 om harmonisering af visse aspekter af ophavsret og beslægtede rettigheder i informationssamfundet. Det skal også tages i betragtning, at uanset den ophavsretlige ramme er det snarere budgetmæssige begrænsninger og teknologiske kapaciteter, der driver de bemyndigede enheders produktionskapacitet. Kvalitative data, der er indsamlet gennem den målrettede høring, viser imidlertid, at Marrakesh-rammen efter interessenternes opfattelse har haft en positiv indvirkning på tilgængeligheden af tilgængelige formater. Akademisk forskning gennemført i 2022 viste også en oplevet stigning i tilgængeligheden af tilgængelige værker. Undersøgelsen pegede på, at Marrakesh-rammen især har lettet konverteringen af trykt materiale til blindskriftsformat, men at den har haft ringe indvirkning på adgangen til digitale bøger[26].

Der kan desuden konstateres visse kvantitative virkninger som en følge af harmoniseringen af undtagelsen i Marrakeshdirektivet. I referenceperioden har der været en stigning på ca. 39 % i antallet af brugere (målgruppepersoner), der er registreret hos de bemyndigede enheder, som har indberettet data. Dette kan tilskrives harmoniseringen under Marrakeshdirektivet af kategorierne af målgruppepersoner, hvilket i nogle medlemsstater har ført til udvidelse af kredsen af målgruppepersoner sammenlignet med, hvad der tidligere var gældende på nationalt plan. Som det f.eks. fremgår af svarene på EU's offentlige høring i 2014[27], omfattede ikke alle undtagelser, der fandtes på nationalt plan før vedtagelsen af Marrakeshdirektivet og Marrakeshforordningen, læsehandicap, mens de nu er omfattet af anvendelsesområdet.

For så vidt angår grænseoverskridende udveksling har EU's ratifikation af Marrakeshtraktaten gjort det muligt at samarbejde med bemyndigede enheder i alle medlemsstater og kontraherende parter i tredjelande, herunder ved at lette adgangen til ABC Global Book Service, som støtter gennemførelsen af Marrakeshtraktaten[28].

Den grænseoverskridende udveksling inden for EU og med tredjelande, der er parter i Marrakeshtraktaten, udgjorde i gennemsnit 16,3 % af det samlede materiale, som de bemyndigede enheder, som har indberettet data, rådede over i 2023, hvilket er en stigning fra 12,7 % af materialet fra EU og tredjelande i 2018. Lande med et fælles sprog har en tendens til at have en højere andel af importeret materiale, da brugerne normalt foretrækker værker på deres eget sprog. Selv om bøger på fremmedsprog udgør en mindre del af samlingen hos de bemyndigede enheder, stammer de i langt de fleste tilfælde fra grænseoverskridende udveksling. Det importerede materiale stammer for det meste fra andre medlemsstater, men bemyndigede enheder importerer også materiale fra tredjelande, der er parter i

---

[26] Ferri, D. The Marrakesh Treaty to Facilitate Access to Published Works for Persons Who Are Blind, Visually Impaired or Otherwise Print Disabled in the European Union: Reflecting on Its Implementation and Gauging Its Impact from a Disability Perspective, *IIC* 55, 89-109 (2024), som findes på https://doi.org/10.1007/s40319-023-01410-y.

[27] Rapport om svarene på den offentlige høring om revisionen af EU's regler om ophavsret, som findes på https://digital-strategy.ec.europa.eu/en/library/modernisation-eu-copyright-rules-useful-documents.

[28] Onlinekatalog, der gør det muligt for bemyndigede enheder fra ratificerende stater at udveksle bøger i tilgængelige formater uden at anmode om tilladelse fra rettighedshaverne, jf. https://www.accessiblebooksconsortium.org/.

Marrakeshtraktaten. Denne import udgjorde 2,7 % af kataloget i 2023 (en stigning fra 2 % i 2018). De bemyndigede enheder, der blev interviewet i forbindelse med undersøgelsen, angiver, at de typisk importerer værker fra USA, Det Forenede Kongerige og Canada[29]. Udvekslingen kan være ret betydelig i tilfælde af specifikke bemyndigede enheder: F.eks. er 15 % af materialet i kataloget for en fransk bemyndiget enhed importeret fra Schweiz og Canada[30]. Den samme bemyndigede enhed rapporterede, at den også eksporterede til tredjelande, navnlig Canada[31]. Interviews med bemyndigede enheder viser endvidere, at udvekslingen med lande fra Latinamerika og Afrika i vid udstrækning består af eksport fra EU[32].

Kvalitative data indsamlet af undersøgelsesholdet gennem den målrettede høring understøtter opfattelsen af, at EU's harmoniserede regler har stor betydning for den grænseoverskridende udveksling, idet bemyndigede enheder og nationale myndigheder vurderer, at reglerne havde en større indvirkning på EU's og den internationale grænseoverskridende udveksling end på produktionen. Dette kan relateres til indberetninger fra bemyndigede enheder om, at selv om visse medlemsstater havde indgået samarbejdsaftaler før vedtagelsen af Marrakeshdirektivet og Marrakeshforordningen om grænseoverskridende udveksling af tilgængelige formater (især inden for samme sprogområder), gjorde gennemførelsen af Marrakeshdirektivet og Marrakeshforordningen det muligt for nogle af dem for første gang at foretage en sådan udveksling, eller det gav dem mulighed for at udvide udvekslingen til et større antal lande[33].

Faktorer, der påvirker produktionen og udvekslingen af tilgængelige formater

På grundlag af de bemyndigede enheders svar på den målrettede høring er de vigtigste faktorer, der begrænser produktionen af tilgængelige formater, relateret til utilstrækkelig finansiering til de institutioner, der producerer formaterne, eller utilstrækkelige andre ressourcer (menneskelige ressourcer, knowhow, teknologi). Med hensyn til finansieringskilder er de bemyndigede enheder hovedsageligt afhængige af offentlig finansiering eller en kombination af offentlig finansiering og donationer. I en medlemsstat finansieres den bemyndigede enhed hovedsageligt gennem bruttoindtægterne fra markedsføringen af lotterier.

Bemyndigede enheder på mindre markeder står også over for begrænsninger på grund af begrænset produktionskapacitet, selv om det kan bemærkes, at katalogernes omfang hos bemyndigede enheder varierer betydeligt i disse medlemsstater, idet bemyndigede enheder i

---

29 Undersøgelsen, s. 76.

30 Undersøgelsen, s. 208.

31 Den bemyndigede enhed har siden 2014 eksporteret 13 981 titler via ABC-platformen, hvoraf 63 % gik til tredjelande (hovedsageligt Canada).

32 ONCE i Spanien eksporterede 421 titler til Argentina og Peru i 2023 og 568 titler til Guatemala, Mexico og Argentina (undersøgelsen, s. 212). En fransk bemyndiget enhed nævnte, at den eksporterede materiale til afrikanske lande direkte til målgruppepersoner i afrikanske lande på grund af mangel på digital og fysisk infrastruktur hos de bemyndigede enheder i importlandene – jf. undersøgelsen, s. 67.

33 Undersøgelsen, s. 31.

Finland og Danmark råder over meget mere materiale end bemyndigede enheder i Kroatien eller Litauen.

Bevidstheden hos målgruppepersonerne (personer med handicap) om, hvor og hvordan de kan finde tilgængelige formater, blev også identificeret som en udfordring, både under den målrettede høring og i forbindelse med opfordringen til indsendelse af dokumentation. Forskning offentliggjort i 2023 viste også, at målgruppepersoner og repræsentanter for organisationer for personer med handicap ikke altid var klar over, hvordan Marrakesh-rammen kan være til gavn for dem[34]. Det hedder i forskningsartiklen, at personer, der er blinde, muligvis har et bedre kendskab til Marrakeshtraktaten end personer med synshandicap, hvilket kan hænge sammen med de forskellige metoder, der anvendes til at få adgang til værker (f.eks. ved at anvende undtagelser fra ophavsretten til at producere materiale i blindskrift til personer, der er blinde, i forhold til at anvende visuelle forstørrelsesglas til personer med synshandicap)[35].

Visse bemyndigede enheder påpegede også vigtigheden af, at målgruppepersoner har adgang til teknologi, der gør det muligt for dem at anvende digitalt tilgængelige formater, hvilket stadig halter bagefter. Bemyndigede enheder fremhævede endvidere vigtigheden af at imødekomme målgruppepersonernes forskellige behov, f.eks. ved at samarbejde med biblioteksnetværk om at levere fysisk materiale til målgruppepersonerne via det lokale bibliotek.

Derfor er antallet af målgruppepersoner og værker i tilgængeligt format steget i referenceperioden, men visse faktorer, der ikke er direkte knyttet til Marrakesh-reglerne – navnlig de bemyndigede enheders tilgængelige ressourcer – opfattes af disse institutioner som en hindring for at kunne levere mere tilgængeligt materiale.

Kompensationsordningers indvirkning

Kompensationsordningerne varierer mellem de seks medlemsstater, der har indført sådanne ordninger. I fire medlemsstater er kompensationsordningerne begrænset til enten visse sektorer (uddannelse), visse formater (f.eks. lydbøger) eller visse leveringsmåder (f.eks. download), mens kompensationsordningen i to medlemsstater ikke indeholder sådanne differentieringer og derfor finder anvendelse på de anvendelser, der foretages af bemyndigede enheder som omfattet af Marrakeshdirektivet.

Undersøgelsen sammenlignede stigningen i katalogernes omfang i referenceperioden for fem bemyndigede enheder, der var til stede i fire medlemsstater med kompensationsordninger, og for 19 bemyndigede enheder i 12 medlemsstater uden kompensationsordninger. Selv om

[34] Ferri, Delia and Rossello, Giulia (2023) The Role of the Marrakesh Treaty in Supporting Access to Printed Material for People Who Are Blind or Visually Impaired: A Critical Discussion of the Results of an Empirical study Conducted in Six European Countries, *Disabilities*, 3 (2), s. 162.

[35] Ferri, Delia and Rossello, Giulia (2023) The Role of the Marrakesh Treaty in Supporting Access to Printed Material for People Who Are Blind or Visually Impaired: A Critical Discussion of the Results of an Empirical study Conducted in Six European Countries, *Disabilities*, 3 (2), s. 162.

dataene viser, at det samlede materialeomfang hos de 19 bemyndigede enheder steg mere end hos de fem bemyndigede enheder fra medlemsstater med kompensationsordninger, skal dataene behandles med forsigtighed. Som det fremgår af undersøgelsen, er dataene meget begrænsede og muligvis ikke repræsentative, og det er ikke muligt at påvise en sammenhæng mellem manglen på kompensationsordninger og det øgede antal tilgængelige formater. Dette skyldes, at andre faktorer kan forklare forskellen i stigningstakten for kataloger over tilgængelige formater, f.eks. at bemyndigede enheder i medlemsstater, der har indført kompensationsordninger, måske allerede havde en omfattende materialesamling, mens andre bemyndigede enheder måske først begyndte at opbygge deres samling i referenceperioden. Som tidligere nævnt råder Finland og Danmark (hvor der er indført en kompensationsordning) f.eks. over markant mere materiale end bemyndigede enheder i Kroatien eller Litauen, hvor der ikke findes nogen kompensationsordning[36]. Overordnet set gør manglen på kontekstuelle data det ikke muligt at drage en konklusion om virkningen af denne sammenligning.

I deres svar på opfordringen til indsendelse af dokumentation er interessenternes holdninger forskellige blandt de adspurgte grupper. Rettighedshaverne understreger, at der er behov for kompensationsordninger for at beskytte rettighedshavernes interesser, og at de nøjagtigt bør afspejle omfanget af det tilgængelige format og måden, hvorpå det anvendes[37], mens repræsentanter for målgruppepersoner hævder, at kompensationsordningerne bør afskaffes[38], idet de især fremhæver, at kompensationsordninger skaber barrierer, og at bemyndigede enheder, der arbejder uden fortjeneste for øje, ikke bør betale for arbejde, som udgiverne selv bør udføre. To respondenter, der repræsenterer målgruppepersoner, mener, at kompensationsordninger er i strid med ånden i Marrakeshtraktaten, selv om disse ordninger udtrykkeligt er tilladt i henhold til traktaten. Marrakeshtraktaten giver de kontraherende parter mulighed for at beslutte, om de vil yde vederlag til rettighedshaverne for anvendelser i henhold til den ophavsretlige undtagelse, der blev indført ved Marrakeshtraktaten, men EU-retten fastsætter, at medlemsstaternes mulighed for at indføre sådanne kompensationsordninger er begrænset.

Navnlig kan ordningerne kun finde anvendelse på bemyndigede enheder, og de bør ikke kræve betalinger fra målgruppepersoner (jf. betragtning 14). Som sådan er den mulighed, som EU-lovgiveren har givet medlemsstaterne i henhold til Marrakeshdirektivets artikel 3, stk. 6, i overensstemmelse med traktaten.

Desuden synes opfattelsen af kompensationsordningers indvirkning også at variere afhængigt af ordningens udformning og finansiering i den pågældende medlemsstat. Bemyndigede

---

[36] 69 021 titler i Finland og 84 000 i Danmark, 7 727 i Kroatien og 15 433 i Litauen (jf. undersøgelsen, s. 215).

[37] Jf. svar på opfordringen til indsendelse af dokumentation fra f.eks. European Writers Council, FEP, ALIS, som findes på https://ec.europa.eu/info/law/better-regulation/have-your-say/initiatives/13615-EU-copyright-law-for-blind-and-visually-impaired-people-evaluation-of-the-Marrakesh-Directive-and-Regulation_en.

[38] Jf. svar på opfordringen til indsendelse af dokumentation, som findes på https://ec.europa.eu/info/law/better-regulation/have-your-say/initiatives/13615-EU-copyright-law-for-blind-and-visually-impaired-people-evaluation-of-the-Marrakesh-Directive-and-Regulation_da.

enheder fra medlemsstater, hvor finansieringsniveauet fra staten også dækker den skyldige kompensation, og hvor kompensationsordningen er begrænset til visse typer anvendelser eller værker, synes mere tilbøjelige til at mene, at kompensationsordningen ikke påvirker eller kun i mere begrænset omfang påvirker produktionen af tilgængelige formater. I andre medlemsstater med kompensationsordninger kan interessenterne, selv om den samlede kompensation, der udbetales årligt, er lav, opfatte indvirkningen som væsentlig, hvis budgettet ikke anses for at være tilstrækkeligt højt (især hvis de bemyndigede enheder er afhængige af donationer til deres finansiering).

Sammenhængen mellem kompensationsordninger og grænseoverskridende udveksling er også vanskelig at kvantificere eller fastslå, især da udvekslingen mellem medlemsstaterne og med tredjelande påvirkes af forskellige faktorer, navnlig relateret til det at have et fælles sprog samt i visse tilfælde brugen af teknologi (interoperabilitet af formater og metadata)[39]. Selv om der ikke foreligger kvantitative data til at fastslå mulige virkninger, hævder visse interessenter, at bemyndigede enheder engagerer sig mindre i den grænseoverskridende udveksling, især på grund af usikkerhed med hensyn til anvendelsen på grænseoverskridende spredning og vanskelighederne ved at beregne kompensation for eksport, hvilket kan afholde dem fra at deltage i en sådan udveksling. Sådanne bekymringer om kompensationsordningers indvirkning på den grænseoverskridende udveksling mellem medlemsstaterne synes dog at være koncentreret om bestemte lande og kan skyldes udformningen og den praktiske anvendelse af kompensationsordninger samt den usikkerhed, dette kan medføre. I den forbindelse er det af væsentlig betydning at huske på, at kompensationsordninger kun bør finde anvendelse på anvendelser, der foretages af bemyndigede enheder etableret på området for den medlemsstat, der indfører en sådan ordning, og disse bør ikke kræve betaling fra bemyndigede enheder, der er etableret i andre medlemsstater eller tredjelande, som er parter i Marrakeshtraktaten.

Mulige utilsigtede konsekvenser – potentiel indvirkning på det kommercielle marked

Spørgsmålet om, hvorvidt Marrakesh-rammen kan have konsekvenser for det kommercielle marked, har ført til den specifikke bestemmelse i artikel 10, stk. 3, i Marrakeshdirektivet. I henhold til denne bestemmelse kan en medlemsstat underrette Kommissionen, hvis den har gyldige grunde til at antage, at direktivets gennemførelse har haft en betydelig negativ indvirkning på den kommercielle tilgængelighed af værker eller andre frembringelser i formater, der er tilgængelige for målgruppepersoner, og fremlægge al relevant dokumentation. Kommissionen er forpligtet til at tage hensyn til denne dokumentation, når den udarbejder evalueringsrapporten.

På tidspunktet for udarbejdelsen af denne rapport har ingen medlemsstat forelagt Kommissionen dokumentation i overensstemmelse med artikel 10, stk. 3, i Marrakeshdirektivet.

[39] Undersøgelsen, s. 76.

De data, der blev indsamlet i forbindelse med udarbejdelsen af denne evaluering, resulterede heller ikke i en sådan dokumentation. Det blev i undersøgelsen bemærket, at der mangler omfattende data vedrørende markedet for tilgængelige udgivelser[40].

Under den målrettede høring konstaterede de fleste af de adspurgte interessenter ikke, at Marrakesh-reglerne havde en negativ indvirkning på incitamenterne til kommerciel produktion. En interessent påpegede en positiv indirekte indvirkning af Marrakesh-rammen på udgivelsesmarkedet, da vedkommende mener, at den har ført til øget koordinering og udveksling mellem udgivere og bemyndigede enheder[41].

På grundlag af de foreliggende oplysninger kan det ikke konkluderes, at Marrakesh-rammen har en væsentlig negativ indvirkning på den kommercielle tilgængelighed af værker i tilgængeligt format. Derfor giver de nuværende data ikke anledning til at revidere den nuværende tilgang til kontrol af den kommercielle tilgængelighed af værker i tilgængeligt format.

Potentiel indvirkning på bredere samfundsmæssige mål

Flere interessenter påpegede Marrakesh-rammens positive indvirkning på områder som social inklusion og ligestilling generelt[42], udvikling af muligheder for læring for børn og voksne[43] samt arbejde, kultur og samfundsdeltagelse[44]. Dog er det svært på baggrund af de data, der er tilgængelige for denne evaluering, at afgøre, i hvilket omfang Marrakesh-rammen kan have påvirket disse bredere samfundsmæssige mål. Interessenter nævnte også vedvarende vanskeligheder, der rækker ud over Marrakesh-rammen, og som kan påvirke disse mål, herunder utilstrækkelig tilgængelighed af lærebøger i tilgængelige formater, utilstrækkelig tilgængelighed af digitale læringsplatforme samt behovet for hensigtsmæssig uddannelse af lærere og bibliotekarer[45].

Den grænseoverskridende udveksling som sikret gennem Marrakesh-rammen gør det muligt at sende værker i tilgængelige formater til emigranter i andre medlemsstater eller at imødekomme behovene hos mindretalsbefolkninger eller flygtninge ved at importere værker fra lande, der deler sprog med disse grupper. Rammen kan også anses for at have bidraget til

---

40 Undersøgelsen, s. 67.

41 Svar på opfordringen til indsendelse af dokumentation fra European Writers' Council, som findes på EU's ophavsretslovgivning for blinde og synshæmmede: evaluering af Marrakeshdirektivet og -forordningen (europa.eu).

42 Svar på opfordringen til indsendelse af dokumentation fra en EU-borger og Nota, 2023, som findes på EU's ophavsretslovgivning for blinde og synshæmmede: evaluering af Marrakeshdirektivet og -forordningen (europa.eu).

43 Svar på opfordringen til indsendelse af dokumentation fra Nota, 2023, som findes på EU's ophavsretslovgivning for blinde og synshæmmede: evaluering af Marrakeshdirektivet og -forordningen (europa.eu), interviews foretaget af undersøgelsesholdet med Den Europæiske Blindeunion og Eureka Leuven, 2023.

44 Svar på opfordringen til indsendelse af dokumentation fra Nota, 2023, som findes på EU's ophavsretslovgivning for blinde og synshæmmede: evaluering af Marrakeshdirektivet og -forordningen (europa.eu).

45 Interview foretaget af undersøgelsesholdet med Det Europæiske Handicapforum, European Writers' Council, det tyske forbund for blinde og synshæmmede, Accessibility Library Celia og Eureka Leuven.

øget bevidsthed, især blandt udgivere, om de udfordringer, som personer med handicap står over for[46].

IV. EFFEKTIVITET

Analysen af effektiviteten i forbindelse med denne evaluering viste væsentlige begrænsninger, da der ikke var tilstrækkelige data til rådighed til at kvantificere virkningen af anvendelsen af Marrakesh-reglerne. En stor del af de indsamlede kvantitative data indeholdt begrænsede oplysninger om de bemyndigede enheders budget og deres tildelinger eller vedrørte kun en bestemt bemyndiget enhed. Vurderingen er derfor overvejende baseret på kvalitative data.

Allerede inden vedtagelsen af Marrakeshdirektivet og Marrakeshforordningen gav EU-retten, navnlig artikel 5, stk. 3, litra b), i direktivet om harmonisering af visse aspekter af ophavsret og beslægtede rettigheder i informationssamfundet, medlemsstaterne mulighed for at indføre en undtagelse fra eller indskrænkning i ophavsretten til gavn for personer med handicap. Medlemsstaterne har gjort brug af denne mulighed til at gennemføre undtagelsen eller indskrænkningen i deres nationale lovgivning. Forskellene med hensyn til anvendelsesområdet på nationalt plan skabte dog byrder for den grænseoverskridende udveksling af tilgængelige formater[47]. Marrakesh-rammen mindskede disse forskelle og øgede retssikkerheden ved at præcisere, hvilke målgruppepersoner der er omfattet, samt hvilke ophavsretsrelevante handlinger der kan foretages. Som forklaret i ovenstående afsnit førte dette til en stigning i antallet af omfattede målgruppepersoner, og det lettede den grænseoverskridende udveksling. Personer med handicap har således gavn af en forbedret adgang til tilgængelige formater, og bemyndigede enheder vil sandsynligvis levere tjenester til en større brugerbase og deltage i flere grænseoverskridende udvekslinger.

Bemyndigede enheder anvender ressourcer til at producere tilgængelige formater. Det er dog ikke Marrakesh-rammen, der pålægger dem disse udgifter, idet rammen har til formål at lette deres aktiviteter med at producere og udveksle tilgængelige formater gennem øget retssikkerhed. De fleste bemyndigede enheder, der blev interviewet inden for rammerne af undersøgelsen, rapporterede, at der ikke er sket væsentlige ændringer i produktionsomkostningerne efter gennemførelsen af Marrakesh-rammen.

Samtidig medførte den harmonisering, der blev indført med Marrakesh-rammen, besparelser for bemyndigede enheder, da det blev nemmere at fremskaffe tilgængelige formater gennem grænseoverskridende udveksling, hvilket bidrog til at forhindre dobbeltarbejde. En bemyndiget enhed anførte eksempelvis, at den grænseoverskridende udveksling inden og uden for EU førte til besparelser på omkring 133 000 EUR over en periode på tre og et halvt

[46] Interviews foretaget af undersøgelsesholdet med det tyske center for tilgængelig læsning, Den Europæiske Blindeunion, European Writers' Council og Luisterpuntbibliotheek, 2023.

[47] Europa-Kommissionen, Generaldirektoratet for det Indre Marked og Tjenesteydelser, A. Francquen, S. Dusollier, J. Triaille m.fl., Study on the application of Directive 2001/29/EC on copyright and related rights in the information society (the "Infosoc Directive"), Europa-Kommissionen, 2013, https://data.europa.eu/doi/10.2780/90141, s. 420-437.

år. Harmoniseringen af EU-reglerne nedbragte endvidere behovet for at kontrollere de nationale ophavsretsregler, der gælder i bestemmelseslandene.

Bemyndigede enheder, der distribuerer, formidler eller stiller tilgængelige formater til rådighed for offentligheden, er underlagt visse regler i henhold til rammen. Disse er begrænset til at forhindre uautoriseret distribution af tilgængelige formater og til at give målgruppepersoner, rettighedshavere og andre bemyndigede enheder mulighed for at modtage relevante oplysninger. De bemyndigede enheders praksis i denne henseende er forskellig[48], men der findes ingen præcise data til at kvantificere de ressourcer, der anvendes til dette formål. Samtidig pålægger rammen ikke de bemyndigede enheder forpligtelser, der kan hindre produktionen af tilgængelige formater, og som kan opfattes som en byrde. Rammen forhindrer f.eks., at bemyndigede enheder forpligtes til at sikre forudgående kontrol af den kommercielle tilgængelighed af værker i tilgængeligt format. Desuden indeholder rammen ikke en specifik godkendelsesprocedure, idet det i denne forbindelse præciseres, at godkendelses- eller anerkendelseskrav, f.eks. med hensyn til levering af tjenesteydelser af generel karakter til målgruppepersoner, ikke bør forhindre bemyndigede enheder i at udføre de aktiviteter, der er tilladt i henhold til Marrakesh-instrumenterne.

Rammen omhandler ikke spørgsmål vedrørende finansieringen af bemyndigede enheder. I varierende omfang finansieres de bemyndigede enheders budgetter i de fleste medlemsstater af offentlige midler. I visse tilfælde kan målgruppepersonerne også bidrage til de bemyndigede enheders midler gennem donationer. De nationale myndigheder bærer de omkostninger, der generelt er forbundet med håndhævelsen af reglerne, selv om der ikke er fastsat specifikke overvågningsforpligtelser i rammen.

Selv om der på baggrund af de tilgængelige oplysninger ikke kan drages sikre konklusioner baseret på kvantitative data, afdækkede evalueringen ikke unødvendige byrder indført af rammen, og der synes ikke at være behov for forenkling og strømlining. Marrakeshdirektivet og Marrakeshforordningen pålægger ikke bemyndigede enheder en specifik godkendelsesprocedure, forhindrer ikke forudgående kontrol af kommerciel tilgængelighed og indeholder ikke obligatoriske rapporteringsforpligtelser for bemyndigede enheder over for nationale myndigheder. Medlemsstaterne skal kun indberette information om kontaktoplysninger for bemyndigede enheder, der deltager i grænseoverskridende udveksling, som de frivilligt har modtaget, til Kommissionen. De administrative krav er begrænset til, hvad der er nødvendigt for at sikre tilgængeligheden af tilgængelige formater, forhindre uautoriseret brug og fremme gennemsigtighed. Interventionen, som forbedrer tilgængeligheden af tilgængelige formater for målgruppepersonerne, samtidig med at der skabes besparelser gennem øget retssikkerhed, opfylder sine mål på en effektiv måde.

Indvirkning på kompensationsordningernes effektivitet

[48] Bilag IV i undersøgelsen.

Hvad angår rettighedshavere, forventedes reglerne at have en begrænset indvirkning på deres ophavsret som ejendomsret (anerkendt i chartrets artikel 17), da Marrakeshdirektivet er begrænset til fuldt ud at harmonisere de forskellige undtagelser fra eller indskrænkninger i ophavsretten, der allerede eksisterede på nationalt plan forud for vedtagelsen af Marrakeshdirektivet, og til at lette grænseoverskridende udveksling af tilgængelige formater[49]. Det er muligt, at nogle variationer i indvirkningen i forhold til perioden før Marrakesh skyldes den forbedrede tilgængelighed af tilgængelige formater, herunder stigningen i antallet af målgruppepersoner (som beskrevet i afsnittet om virkningsfuldhed). I Marrakeshdirektivet anerkendes muligheden for at opretholde eller indføre kompensationsordninger, samtidig med at det præciseres, at der ved fastlæggelse af kompensationsniveauet bør tages behørigt hensyn til nonprofitkarakteren af bemyndigede enheders aktiviteter, til de almene mål, der forfølges i dette direktiv, til målgruppepersonernes interesser, til rettighedshaveres mulige skade og til nødvendigheden af at sikre grænseoverskridende spredning af tilgængelige formater. Der skal også tages hensyn til de særlige omstændigheder i hvert enkelt tilfælde som følge af produktionen af et bestemt tilgængeligt format. Hvis en rettighedshavers skade er minimal, bør der ikke opstå nogen pligt til at betale kompensation. I de medlemsstater, der har indført kompensationsordninger, afholdes omkostningerne af bemyndigede enheder i forbindelse med betalingen af kompensationen, herunder beregning og fordeling af gebyrerne ved de bemyndigede enheder. Da nogle af de nationale kompensationsordninger allerede var blevet indført inden vedtagelsen af Marrakesh-rammen eller erstattede andre forpligtelser, er de dermed forbundne omkostninger generelt ikke nye.

Ifølge de oplysninger, der er indsamlet i forbindelse med undersøgelsen, kan den samlede kompensation variere betydeligt medlemsstaterne imellem, idet omkostningerne spænder fra 27 000 EUR i Tyskland, 159 000 EUR i Finland og 1 mio. EUR i Sverige til 1,7 mio. EUR i Danmark. Den indvirkning, som interessenterne forbinder med kompensationsordninger, synes at variere afhængigt af udformningen af og finansieringsmodellen for de nationale kompensationsordninger. Som forklaret i afsnittet om virkningsfuldhed kan indvirkningen opfattes som væsentlig af interessenterne, selv om den samlede kompensation, der udbetales årligt, kan være lav, hvis de bemyndigede enheders budget ikke anses for at være tilstrækkeligt højt (især hvis de bemyndigede enheder er afhængige af donationer til deres finansiering).

Ud over de midler, der er til rådighed for de bemyndigede enheder, synes de administrative omkostninger, der f.eks. er forbundet med beregning og betaling af kompensationsordninger,

[49] Forslag til Europa-Parlamentets og Rådets direktiv om visse tilladte former for anvendelse af værker og andet materiale, der er beskyttet af ophavsret og beslægtede rettigheder til gavn for personer, der er blinde, svagsynede eller på anden måde læsehandicappede, og om ændring af direktiv 2001/29/EF om harmonisering af visse aspekter af ophavsret og beslægtede rettigheder i informationssamfundet, COM(2016) 596 final, 2016/0278 (COD), s. 6,
Forslag til Europa-Parlamentets og Rådets forordning om grænseoverskridende udveksling mellem Unionen og tredjelande af visse værker og andet materiale, der er beskyttet af ophavsret og beslægtede rettigheder, i tilgængeligt format til gavn for personer, der er blinde, svagsynede eller på anden måde læsehandicappede, COM(2016) 595 final, 2016/0279 (COD), s. 5.

at variere afhængigt af digitaliseringen og automatiseringen af databehandlingen, men der foreligger ingen præcise data til fastlæggelse af sådanne omkostninger.

Faktorer, der bidrager til en effektiv gennemførelse af Marrakeshdirektivet

Afhængigt af den specifikke institutionelle og markedsmæssige kontekst i medlemsstaterne kan visse faktorer bidrage til en effektiv gennemførelse af Marrakeshdirektivet.

Navnlig kan centralisering eller øget samarbejde mellem bemyndigede enheder fremme stordriftsfordele og lette målgruppepersonernes adgang. Ud over ABC WIPO-initiativet er der udviklet yderligere samarbejdsinitiativer på nationalt plan, som forbinder de bemyndigede enheder, der opererer i det pågældende område, eller bemyndigede enheder, der er til stede i samme sprogområde (f.eks. mellem bemyndigede enheder i Østrig, Tyskland og Schweiz), eller forbinder bemyndigede enheder til specifikke projekter (f.eks. samarbejde mellem bemyndigede enheder i de nordiske lande om koordineret produktion og delte omkostninger for at levere materiale på et etnisk mindretals sprog).

Desuden kan samarbejdsformer mellem bemyndigede enheder og udgivere, herunder ved produktion af tilgængelige formater eller deling af oplysninger og materiale, være omkostningseffektive og forhindre dobbeltarbejde.

Målgruppepersoners adgang til tilgængeligt materiale lettes af visse bemyndigede enheder gennem onlinekataloger. Samtidig har ikke alle målgruppepersoner den nødvendige knowhow eller adgang til teknologien, der gør det muligt for dem at få adgang via et onlinekatalog. Forskellige tiltag til at imødekomme målgruppepersonernes forskellige behov og tilbyde dem den nødvendige støtte (f.eks. samarbejde med biblioteksnetværk, alternative kontaktmuligheder, uddannelse) synes også relevante for at forbedre adgangen.

Digitaliseringsniveauet hos de bemyndigede enheder og interoperabiliteten af de formater, de anvender, kan bidrage til at minimere de administrative og driftsmæssige omkostninger samt yderligere lette den grænseoverskridende udveksling og nedbringe de administrative byrder forbundet med konverteringsarbejde (især i udvekslingen med tredjelande).

Den forpligtelse, der pålægges bemyndigede enheder i henhold til direktivets artikel 5, stk. 1, litra b), til at træffe passende foranstaltninger for at modvirke uautoriseret reproduktion, distribution, formidling til offentligheden eller tilrådighedsstillelse for offentligheden af tilgængelige formater, bør respekteres fuldt ud, samtidig med at det sikres, at den ikke skaber hindringer for målgruppepersoners adgang. Selv om der ikke foreligger præcise oplysninger til vurdering af virkningen af de metoder, der anvendes af bemyndigede enheder til at forhindre uautoriseret spredning af tilgængelige formater, tyder interviews med interessenter på, at adgangskodebeskyttelse og tofaktorautentificering mindsker tilgængeligheden for målgruppepersoner, og at de derfor undgås af bemyndigede enheder. På den anden side synes vandmærkning at sikre et godt cost-benefit-forhold med hensyn til at forhindre uautoriseret spredning af materiale, der kan downloades, i ikkespecialiserede formater. Mere generelt vejer de foranstaltninger, der er truffet for at forhindre uautoriseret anvendelse, endnu

tungere, når det materiale, der leveres af de bemyndigede enheder, er af høj kvalitet og i formater (e-bøger, lydbøger), som den brede offentlighed i teorien kan få glæde af.

V. SAMMENHÆNG

Marrakeshdirektivet og Marrakeshforordningen bidrager til at forbedre adgangen til kulturelle værker, undervisningsmateriale og information for personer med handicap i overensstemmelse med formålet med artikel 30 i De Forenede Nationers konvention om rettigheder for personer med handicap (CRPD). Gennemførelsen af Marrakeshtraktaten i EU-retten blev anbefalet i De Forenede Nationers Komité for Rettigheder for Personer med Handicaps bemærkninger til Den Europæiske Unions indledende rapport i relation til konventionens artikel 30[50].

Marrakeshdirektivet og Marrakeshforordningen er også i overensstemmelse med målene for Marrakeshtraktaten samt dens personlige og materielle anvendelsesområde.

På EU-plan er Marrakeshdirektivet og Marrakeshforordningen i overensstemmelse med de øvrige instrumenter i EU's ophavsretslovgivning, navnlig direktiv 2001/29, som giver medlemsstaterne mulighed for at indføre undtagelser i deres nationale lovgivning for andre handicap eller typer af værker end dem, der er omfattet af Marrakeshdirektivet[51].

Marrakesh-instrumenterne er også i overensstemmelse med EU's charter om grundlæggende rettigheder, som forbyder alle former for forskelsbehandling, herunder på grund af handicap, og fastslår, at retten for personer med handicap til at nyde godt af foranstaltninger, der skal sikre deres autonomi, sociale og erhvervsmæssige integration og deltagelse i samfundslivet, anerkendes og respekteres af EU.

Marrakesh-instrumenterne er i overensstemmelse med anden EU-lovgivning, der omhandler handicap i det digitale miljø, herunder direktivet om webtilgængelighed[52], direktivet om audiovisuelle medietjenester[53] og det europæiske tilgængelighedsdirektiv[54] (EAA). De to første vedrører andre sektorer end de skriftlige værker, der er omfattet af Marrakesh-rammen (henholdsvis offentlige organers websteder og audiovisuelle medietjenester), og omhandler tilgængeligheden af disse tjenester med andre juridiske værktøjer end ophavsretslovgivningen.

---

50 https://digitallibrary.un.org/record/812354?ln=en&v=pdf.

51 Marrakeshdirektivets artikel 8 ændrer artikel 5, stk. 3, litra b), i direktivet om harmonisering af visse aspekter af ophavsret og beslægtede rettigheder i informationssamfundet, således at sidstnævnte gælder "med forbehold af medlemsstaternes forpligtelser i henhold til Europa-Parlamentets og Rådets direktiv (EU) 2017/1564".

52 Direktiv (EU) 2016/2102 om tilgængeligheden af offentlige organers websteder og mobilapplikationer, EUT L 327 af 2.12.2016, s. 1.

53 Direktiv 2010/13/EU om samordning af visse love og administrative bestemmelser i medlemsstaterne om udbud af audiovisuelle medietjenester (direktiv om audiovisuelle medietjenester) (kodificeret udgave), EUT L 95 af 15.4.2010, s. 1.

54 Direktiv (EU) 2019/882 om tilgængelighedskrav for produkter og tjenester, EUT L 151 af 7.6.2019, s. 70.

EAA har til formål at forbedre det indre markeds funktion for tilgængelige produkter og tjenester ved at indføre fælles regler om tilgængelighed og dermed fjerne barrierer, der er opstået som følge af forskellige regler i medlemsstaterne. Medlemsstaterne skal sikre, at de erhvervsdrivende kun bringer produkter i omsætning og kun yder tjenester, der opfylder de tilgængelighedskrav, der er fastsat i dette direktiv. Dette omfatter bl.a. e-bøger og dedikeret software samt e-læsere. Foranstaltningerne, der finder anvendelse fra den 28. juni 2025, ændrer ikke ophavsretsreglerne i Marrakeshdirektivet og Marrakeshforordningen. Begge foranstaltninger gælder parallelt, idet EAA sikrer øget tilgængelighed af e-bøger, mens Marrakesh-instrumenterne fortsat giver målgruppepersoner og bemyndigede enheder mulighed for at tilpasse offentliggjorte skriftlige værker til tilgængelige formater for personer med syns- og læsevanskeligheder eller læsehandicap. Både rettighedshavernes repræsentanter og bemyndigede enheder har understreget betydningen af synergier og samarbejde for en gnidningsløs gennemførelse af EAA og for at sikre komplementaritet mellem disse retsakter.

Ifølge rettighedshavernes repræsentanter vil gennemførelsen af EAA gøre det endnu mere relevant at sikre, at Marrakesh-reglerne ikke griber ind i den normale udnyttelse af værket.

Som forklaret i betragtning 14 kan en udtrykkelig forpligtelse til at kontrollere den kommercielle tilgængelighed imidlertid påvirke retssikkerheden for de bemyndigede enheder. Desuden opfylder tilgængelige e-bøger, der produceres af markedet i henhold til EAA, ikke nødvendigvis de forskellige specifikke behov hos de målgruppepersoner, der er omfattet af Marrakeshdirektivet. Det er sandsynligt[55], at de bemyndigede enheder vil tilpasse sig de praktiske forhold i den nye kontekst og forvalte deres ressourcer for at imødekomme behov, der ikke opfyldes af markedet[56].

Marrakesh-instrumenterne synes også at være internt sammenhængende med bestemmelser, der er i overensstemmelse med det centrale mål om at øge tilgængeligheden af værker i tilgængelige formater, samtidig med at balancen mellem rettighedshavernes og brugernes rettigheder og interesser sikres.

For at beskytte rettighedshavernes interesser som drøftet i de foregående afsnit er der indført visse forpligtelser for de bemyndigede enheder med henblik på at forhindre uautoriseret brug. Rettighedshavere ville foretrække en tættere kontrol foretaget af de nationale myndigheder med, hvordan de bemyndigede enheder opfylder forpligtelserne, navnlig for at forhindre uautoriseret spredning. Visse rettighedshavere hævder også, at omfattende oplysninger om de bemyndigede enheder, der opererer i en medlemsstat, yderligere kan lette samarbejdet (f.eks. rettighedshavernes fildeling). Samtidig advarede målgruppepersonerne om, at krav i visse medlemsstater om, at bemyndigede enheder skal opføres på en godkendt liste, er i strid med Marrakeshtraktaten[57].

---

55 F.eks. rapporterede en bemyndiget enhed, at dens fokus sandsynligvis vil skifte til personer med læsevanskeligheder, der har kognitive problemer (jf. undersøgelsen, s. 96).

56 For en nærmere drøftelse af indvirkningen af EAA, se også afsnit VII (relevans).

57 Jf. input til opfordringen til indsendelse af dokumentation fra EUF og EBU, som findes på https://ec.europa.eu/info/law/better-regulation/have-your-say/initiatives/13615-EU-copyright-law-for-blind-and-visually-impaired-people-evaluation-of-the-Marrakesh-Directive-and-Regulation/F3414879_da.

Som beskrevet i det indledende afsnit forhindres det med direktivet, at der indføres betingelser for adgang til aktiviteter inden for rammen, samtidig med at det fastsættes, at sådanne aktiviteter ikke kun kan udføres af målgruppepersoner, men også af bemyndigede enheder, der er begrænset til specifikke kategorier (som defineret i artikel 2, stk. 4). Det præciseres i direktivet, at nationale godkendelses- eller anerkendelsesprocedurer, der f.eks. finder anvendelse på levering af tjenester af generel karakter til målgruppepersoner, ikke bør forhindre de bemyndigede enheder i at udføre aktiviteter i henhold til rammen. Evalueringen viste, at de systemer, der er indført på nationalt plan, varierer, idet visse medlemsstater kræver en eller anden form for underretning, som regel underretning af den kompetente myndighed om navn, retlig status, kontaktoplysninger og oplysninger om den bemyndigede enheds relevante aktiviteter. Der forelå imidlertid ikke data for alle medlemsstater. Desuden tilskynder rammen til frivillig underretning af de nationale myndigheder om kontaktoplysninger for bemyndigede enheder, der deltager i grænseoverskridende udveksling, hvilket kan bidrage til forbedret gennemsigtighed.

Generelt gennemfører Marrakeshinstrumenterne EU's internationale forpligtelser i henhold til Marrakeshtraktaten, og de er i overensstemmelse med EU-retten (navnlig med EU's ophavsretlige ramme og EU's handicappolitikker) – og internt for så vidt angår de vigtigste mål og bestemmelser. I forbindelse med ovennævnte EU-lovgivning udgør Marrakesh-instrumenterne et af redskaberne til at forbedre tilgængeligheden af trykt materiale. I sidste ende påvirkes adgangen til oplysninger, uddannelse og kultur for personer med handicap af den samlede virkning af alle EU's lovgivningsinstrumenter på tilgængelighedsområdet.

VI. EU-MERVÆRDI

EU-Domstolen konkluderede, at EU havde enekompetence til at indgå Marrakeshtraktaten, og at det derfor var nødvendigt at indføre regler på EU-plan for at opfylde EU's internationale forpligtelser som følge af traktatens vedtagelse.

Før indgåelsen af Marrakeshtraktaten havde alle medlemsstater gennemført undtagelser fra eller indskrænkninger i ophavsretten til fordel for synshæmmede. Der var dog forskelle i undtagelsens anvendelsesområde[58], hvilket igen påvirkede den grænseoverskridende udveksling af tilgængelige formater[59]. Uden EU's indsats med hensyn til vedtagelsen af Marrakeshdirektivet og Marrakeshforordningen ville status quo være blevet opretholdt.

Vedtagelsen af Marrakeshdirektivet og Marrakeshforordningen har – ud over at være nødvendig for at opfylde EU's internationale forpligtelser – harmoniseret anvendelsesområdet for undtagelsen fra ophavsretten og lettet den grænseoverskridende udveksling både inden for

[58] Study on the application of Directive 2001/29/EC on copyright and related rights in the information society (the "InfoSoc Directive"), 2013, s. 428, som findes på https://op.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/9ebb5084-ea89-4b3e-bda2-33816f11425b.

[59] Idem, s. 437.

EU og med tredjelande, der er parter i Marrakeshtraktaten. Lettelsen af den grænseoverskridende udveksling førte til stordriftsfordele[60].

Den grænseoverskridende virkning kunne ikke være opnået lige så effektivt gennem foranstaltninger på nationalt plan. EU's indsats har især hjulpet målgruppepersonerne og de bemyndigede enheder ved at sikre øget retssikkerhed, hvilket har ført til en begrænsning af dobbeltarbejde, øget den samlede effektivitet og forbedret tilgængeligheden af tilgængelige formater.

VII. RELEVANS

Marrakesh-instrumenternes relevans er blevet vurderet under hensyntagen til markedsmæssige, politiske og teknologiske udviklinger.

I referenceperioden forblev det kommercielle udbud af værker, der i udgangspunktet er i tilgængelige formater, underudviklet. Samtidig var der en stigning i digitale formater såsom e-bøger og lydbøger rettet mod den brede offentlighed, som indirekte også kan opfylde visse behov hos målgruppepersoner. Målgruppepersonerne anfører imidlertid, at sådanne formater ikke altid er tilstrækkeligt tilgængelige, f.eks. på grund af manglende tilgængelig navigation i deres indhold, manglende tilgængelighed til selve værket via kommercielle platforme, eller fordi de oftere er tilgængelige for visse kategorier af målgruppepersoner (f.eks. svagtseende) end for andre (f.eks. blinde brugere).

EAA forventes at få stor betydning for at gøre e-bøger tilgængelige i et tilgængeligt format. E-bøger, der udbydes på markedet fra juni 2025, vil være tilgængelige i overensstemmelse med tilgængelighedskravene i EAA for at lette adgangen for personer med handicap. Det er vigtigt at bemærke, at mikrovirksomheder, der leverer tjenester, er undtaget fra at opfylde tilgængelighedskravene i direktivet. Ikke desto mindre skal medlemsstaterne stille retningslinjer og værktøjer til rådighed for mikrovirksomheder for at lette anvendelsen af de nationale foranstaltninger til gennemførelse af EAA. Desuden indeholder EAA visse sikkerhedsforanstaltninger, som giver erhvervsdrivende mulighed for at anvende tilgængelighedskravene, i det omfang de ikke pålægger en uforholdsmæssig byrde eller kræver en væsentlig ændring af et produkt eller en tjeneste, der medfører en grundlæggende ændring af produktets eller tjenestens grundlæggende karakter.

Som det også fremgår af undersøgelsen[61], sættes der i EAA ikke spørgsmålstegn ved relevansen af den ophavsretlige undtagelse, der er fastsat i Marrakeshdirektivet. Andre formater end e-bøger – som er omfattet af EAA – kan være bedre egnede til forskellige handicap (f.eks. har visse personer måske ikke færdighederne eller hardwaren til at bruge e-bøger, og de føler sig måske mere komfortable ved at bruge blindskrift eller stor skrift). Selv for personer, der bruger e-bøger, kan det særlige format for tilgængelige e-bøger, der er tilgængeligt på markedet, muligvis ikke være hensigtsmæssigt for alle læsehandicap.

---

60 Jf. analysen i afsnit IV om effektivitet.

61 Undersøgelsen, s. 56.

Desuden fører forpligtelserne i EAA muligvis ikke til fuld tilgængelighed af alt materiale, der i udgangspunktet er i tilgængelige formater, især når udgivere betragtes som mikrovirksomheder, hvilket gør udbuddet af sådanne bøger ikke fuldt ud dækkende. De rettighedshavere, der blev interviewet i forbindelse med undersøgelsen, fremførte, at tegneserier kan kræve grundlæggende ændringer for at være tilgængelige. Mere generelt hævdede de, at høje omkostninger ved at gøre et værk tilgængeligt (hvis det f.eks. indeholder et stort antal grafikker eller diagrammer), kombineret med lavt forventet salg, kunne være en begrundelse for påstanden om, at det fører til uforholdsmæssigt store byrder[62].

Det er en meget positiv udvikling, at mere tilgængelige e-bøger vil blive leveret direkte af markedet som følge af EAA. Det vil imidlertid ikke dække behovene hos personer med handicap for værker, der er omfattet af Marrakesh-instrumenterne, i tilgængelige formater. På den anden side kan det bidrage til at frigøre ressourcer, så bemyndigede enheder kan fokusere på en mere specialiseret produktion af tilgængelige formater[63].

Endelig er teknologier og software efter vedtagelsen af Marrakesh-instrumenterne blevet mere bredt tilgængelige for at lette adgangen til trykte værker og øge tilgængeligheden af tilgængelige formater, hvilket markerer et skift fra analoge til digitale formater og fra fysisk distribution til onlineadgang[64]. Teknologi kan lette og effektivisere produktionen af værker, der i udgangspunktet er i tilgængelige formater, herunder e-bøger og tilgængelige formater, og give målgruppepersonerne bedre værktøjer til at få adgang til tilgængelige værker.

Der er fortsat visse udfordringer med hensyn til anvendelsen af disse teknologier – fra hindringer vedrørende adgangen til teknologien (f.eks. omkostninger, interoperabilitet, knowhow) til begrænsninger ved selve teknologien (kompleksitet ved tilpasning af værker, der indeholder billeder, matematiske formler eller grafik, utilstrækkelig kvalitet af tekst til tale-tilpasning)[65].

Samlet set letter og effektiviserer den teknologiske udvikling trods visse begrænsninger udgiveres og bemyndigede enheders produktion af tilgængelige værker. Den giver også målgruppepersoner yderligere værktøjer til at få adgang til trykte værker. De nye teknologier gør imidlertid ikke Marrakesh-instrumenterne overflødige. Som det fremgår af undersøgelsen, er disse fortsat en forudsætning for udnyttelsen af den teknologiske udvikling[66].

---

62 Hvis det er tilfældet, skal de anvende tilgængelighedskravene i det omfang, de ikke medfører en uforholdsmæssig byrde eller en grundlæggende ændring.

63 Jf. Daisy Consortiums svar på opfordringen til indsendelse af dokumentation, som findes på https://ec.europa.eu/info/law/better-regulation/have-your-say/initiatives/13615-EU-copyright-law-for-blind-and-visually-impaired-people-evaluation-of-the-Marrakesh-Directive-and-Regulation/feedback_da?p_id=16887.

64 Undersøgelsen, s. 57 og 59.

65 Undersøgelsen, s. 59.

66 Undersøgelsen, s. 60.

VIII. KONKLUSIONER OG INDHØSTEDE ERFARINGER

Evalueringen viste, at Marrakeshdirektivet og Marrakeshforordningen har **EU-merværdi**. Vedtagelsen af disse var afgørende for at opfylde EU's internationale forpligtelser som underskriver af Marrakeshtraktaten og for at harmonisere undtagelsen fra ophavsretten for personer med læsehandicap med henblik på at afhjælpe de eksisterende forskelle i anvendelsesområdet for de nationale undtagelser og indskrænkninger og for at lette den grænseoverskridende udveksling af tilgængelige formater. Den samme virkning kunne ikke have været opnået af medlemsstaterne uden EU's indgriben. Rammen havde særlig merværdi for målgruppepersonerne og de bemyndigede enheder ved at sikre øget retssikkerhed, navnlig for grænseoverskridende udveksling af tilgængelige formater.

Marrakeshdirektivet og Marrakeshforordningen har generelt været **virkningsfulde** med hensyn til at forbedre tilgængeligheden af tilgængelige formater, som det fremgår af de kvalitative data, der er indsamlet til evalueringen, samt af stikprøvedataene, der viser, at antallet af sådanne værker er steget, og at flere målgruppepersoner er blevet brugere af de bemyndigede enheders tjenester i referenceperioden. Indførelsen af Marrakesh-reglerne har spillet en positiv rolle i at åbne mulighed for udveksling inden for EU og med tredjelande, der er parter i Marrakeshtraktaten.

På grund af datamæssige begrænsninger var det ikke muligt at drage konklusioner om de mulige kvantitative virkninger af de kompensationsordninger, der er tilladt i henhold til direktivet og indført i visse medlemsstater, på produktionen eller udvekslingen af tilgængelige formater. På grundlag af kvalitative data synes den opfattede indvirkning af kompensationsordninger på tilgængeligheden af tilgængelige formater at variere mellem de medlemsstater, hvor sådanne ordninger er indført, afhængigt af ordningens anvendelsesområde og finansieringskilder (f.eks. i hvilket omfang donationer bidrager til den bemyndigede enheds budget).

Evalueringen afdækkede ikke mulige utilsigtede virkninger af gennemførelsen af Marrakesh-instrumenterne, navnlig for så vidt angår indvirkningen på den kommercielle tilgængelighed af værker i tilgængeligt format.

Selv om der på baggrund af de tilgængelige oplysninger ikke kan drages sikre konklusioner baseret på kvantitative data, afdækkede evalueringen ikke unødvendige byrder indført af rammen, og der synes ikke at være behov for forenkling og strømlining. På baggrund af de eksisterende undtagelser fra ophavsretten har den øgede retssikkerhed, der blev opnået gennem EU-harmonisering, lettet den grænseoverskridende udveksling og bidraget til at forhindre dobbeltarbejde i forbindelse med produktion af tilgængelige formater, hvilket har ført til besparelser for bemyndigede enheder. Rammen pålægger ikke de bemyndigede enheder forpligtelser, der kan hindre produktionen af tilgængelige formater, og som kan opfattes som en byrde. Generelt synes reglerne at have forbedret målgruppepersonernes adgang til tilgængelige formater på en effektiv måde.

I de medlemsstater, hvor der er indført kompensationsordninger, synes deres indvirkning på effektiviteten at afhænge af de midler, der er til rådighed for de bemyndigede enheder (især hvis målgruppepersonerne bidrager gennem donationer til de bemyndigede enheders samlede midler), samt af graden af digitalisering hos de bemyndigede enheder.

Visse faktorer, der rækker ud over Marrakesh-rammen, kan bidrage til dens effektivitet. Disse kan omfatte forskellige initiativer, der muliggør udveksling af oplysninger og samarbejde mellem bemyndigede enheder samt mellem bemyndigede enheder og udgivere, digitaliseringsgraden blandt bemyndigede enheder, og som yder skræddersyet støtte til målgruppepersoner med hensyn til adgang til oplysninger om de tilgængelige værker.

Evalueringen viste, at Marrakesh-bestemmelserne er internt sammenhængende og egnede til at opfylde det centrale mål om at øge tilgængeligheden af værker i tilgængeligt format, samtidig med at der sikres en rimelig balance mellem rettighedshavernes og brugernes rettigheder og interesser. Marrakesh-instrumenterne er også **i overensstemmelse** med international ret og EU-retten. De supplerer navnlig det europæiske tilgængelighedsdirektiv, som kræver, at en bred vifte af dagligdags produkter og tjenester, herunder e-bøger, er tilgængelige for personer med handicap.

Den tilgang, der er valgt i Marrakesh-reglerne for at undgå uforholdsmæssigt store forpligtelser for de bemyndigede enheder (f.eks. at kontrollere den kommercielle tilgængelighed af tilgængelige formater af værker, som de har til hensigt at tilpasse), er fortsat et gyldigt mål, også i forbindelse med gennemførelsen af EAA, for at forhindre en negativ indvirkning på tilgængeligheden af tilgængelige formater for målgruppepersoner. Samtidig bør øget frivilligt samarbejde mellem rettighedshavere og bemyndigede enheder lette samspillet med EAA for at sikre, at bemyndigede enheder vil forvalte deres ressourcer for bedre at imødekomme de uopfyldte behov.

Evalueringen viste, at Marrakesh-instrumenterne fortsat er **relevante** i lyset af de politiske, markedsmæssige og teknologiske udviklinger. Navnlig forventes EAA at øge det kommercielle marked for tilgængelige e-bøger, men den dækker ikke fuldt ud behovene hos personer med handicap, der er omfattet af Marrakeshdirektivet, for tilgængelige trykte bøger og materiale. EAA kan forhåbentlig føre til, at bemyndigede enheder får frigjort ressourcer til en mere specialiseret produktion af tilgængelige formater.

På baggrund af evalueringsresultaterne anses det ikke for berettiget at foretage ændringer på nuværende tidspunkt.

Indhøstede erfaringer

Generelt svarede resultaterne af Marrakeshdirektivet og Marrakeshforordningen til forventningerne. På baggrund af eksisterende, men forskellige nationale undtagelser fra ophavsretten til fordel for personer med handicap, forbedrede EU-instrumenterne retssikkerheden ved at præcisere de anvendelser og målgruppepersoner, der er omfattet af EU's ophavsretsregler. Dette bidrog til at forbedre adgangen til tilgængelige formater,

samtidig med at balancen mellem rettigheder og interesser blev opretholdt. Samtidig kan virkningen af de foranstaltninger, der er gennemført i medlemsstaterne, variere på grund af forskellige faktorer, navnlig finansiering eller ressourcer, samt adgang til teknologi, bevidsthed og samarbejdsniveau. Selv om der ikke foreligger omfattende data til vurdering af virkningen af disse faktorer, er de vigtigste erfaringer fra evalueringen følgende:

- Den utilstrækkelige finansiering eller andre utilstrækkelige ressourcer (menneskelige ressourcer, knowhow, teknologi) for de bemyndigede enheder opfattes som de største hindringer for at kunne levere flere tilgængelige formater**.** Et stabilt og tilstrækkeligt finansieringsniveau for de bemyndigede enheder på nationalt plan forekommer relevant for foranstaltningernes virkningsfuldhed og effektivitet**,** herunder i tilfælde, hvor der er indført kompensationsordninger.
- Graden af digitalisering og teknologisk parathed blandt bemyndigede enheder kan gøre det mere effektivt at skabe, udveksle og få adgang til tilgængelige formater.
- Praksisser, der skal sikre øget opmærksomhed om de tjenester, der tilbydes af de bemyndigede enheder, samt skræddersyet støtte til målgruppepersoner, så de kan finde og få adgang til de tilbudte værker, vil sandsynligvis styrke rammens virkningsfuldhed yderligere.
- De foranstaltninger, som bemyndigede enheder har indført for at forhindre uautoriseret brug, er vigtige for at forhindre skade på rettighedshavere, især når det materiale, der leveres af de bemyndigede enheder, er i formater (e-bøger, lydbøger), som den brede offentlighed kan få glæde af. Der kan anvendes forskellige metoder til at forhindre uautoriseret brug, herunder vandmærkning.
- Overvågningssystemerne varierer medlemsstaterne imellem, men ikke alle nationale myndigheder synes at have indført sådanne systemer eller (i ét tilfælde) at være bekendt med de bemyndigede enheder i det pågældende land. Bemyndigede enheder i henhold til direktivet er begrænset til de specifikke kategorier, der er nævnt i artikel 2, stk. 4. Desuden kan bemyndigede enheders frivillige underretning af deres nationale myndigheder, som der tilskyndes til i direktivet med hensyn til de enheder, der deltager i grænseoverskridende udveksling, bidrage til øget gennemsigtighed for alle relevante parter, og denne praksis bør anvendes i videre omfang.
- Initiativer til at støtte samarbejde mellem bemyndigede enheder synes vigtige for at mindske dobbeltarbejde mellem organisationer og for at forbedre gennemsigtigheden samt adgangen for målgruppepersoner.
- Endelig kan det være nyttigt med et samarbejde mellem bemyndigede enheder og udgivere for at øge synergierne. Sådanne former for samarbejde, der allerede finder sted (f.eks. tilgængelighed af platforme eller incitamenter for udgivere til at give bemyndigede enheder adgang til materiale i digitalt format, så risikoen for dobbeltarbejde minimeres, deling af omkostningerne ved produktion af visse formater for at forbedre effektiviteten og give adgang gennem forskellige kanaler), vil sandsynligvis blive endnu mere relevante i forbindelse med anvendelsen af EAA og bør fremmes yderligere.